

Clasificările infracțiunii

- După natura pedepsei prevăzute de lege (așadar după gravitatea abstractă a faptei):
- a) clasificare tripartită: **crime; delict; contravenții**.
 - b) Clasificare bipartită: **crime; delict** /// sau (în alte sisteme de drept) /// **delict; contravenții**

Această clasificare nu se (mai) reflectă în actuala (nici în viitoarea) noastră legislație penală !

- După forma de vinovăție cerută de lege pentru existența lor (vinovăție ca element constitutiv,

pe latură subiectivă a conținutului infracțiunii):

Infracțiuni intenționate (după diverse clasificări ale intenției, în această categorie pot fi identificate, în mod subsecvent, după cum sunt reglementate sau după cum se comit în mod particular, o serie de infracțiuni subclasificate, de exemplu, ca: infracțiuni spontane, infracțiuni premeditate, infracțiuni comise în realizarea unui anumit scop – comise cu intenție calificată, sau datorită unui anumit mobil și – respectiv – infracțiuni la care legal nu interesează scopul sau mobilul datorită căruia s-au comis etc.).

b) **Infracțiuni culpoase**

c) **Infracțiuni praeterintenționate**

d) [Există și infracțiuni la care legea permite mai multe forme eterogene de vinovăție – de ex., la infracțiunile omisive la care nu se specifică expres nimic referitor la forma de vinovăție, conf. art. 19 alin. 3 C. pen., fapta se va constitui ca infracțiuni indiferent de forma de vinovăție cu care a fost comisă)

Clasificarea este utilizată în mod curent, cu implicații practice esențiale, în dreptul nostru!

- După modul de manifestare tipic al elementului material (corespunzător tipului de normă imperativă prin care se incriminează fapta în cauză):

a) **Infracțiuni comise** (prevăzute de norme penale prohibitive) – se comit, de obicei, prin acțiune [atunci când, în mod excepțional, astfel de fapte se comit prin inacțiune, ele își mențin esența de fapte comise, fiind catalogate drept infracțiuni comisiv-omisive]

b) **Infracțiuni omisive** (prevăzute de norme penale onerative) – se comit, de regulă, prin inacțiune [atunci când, prin derogare de la regulă, se săvârșesc printr-o inacțiune, își mențin caracterul de infracțiuni omisive, devenind infracțiuni omisiv-comisive]

Clasificarea este extensiv uzitată în sistemul nostru de drept, fiind esențială, printre altele, în determinarea formei de vinovăție cu care legiuitorul a înțeles să incrimineze o faptă pentru ca aceasta să se constituie drept un anumit tip de infracțiune (v. art. 19 alin. 2 și 3 C. pen.)

- După maniera de indicare a faptei în norma de incriminare:

a) **Infracțiuni în formă închisă** (se indică expres, prin *verbum regens*, tipul de conduită incriminată: de exemplu la furt, art. 208 C. pen., *luarea*; la falsul în declarații, art. 292 C. pen., *declararea* etc.).

b) **Infracțiuni în formă liberă, deschisă** (nu se precizează particularitățile conduitei, fiind suficientă orice modalitate faptică de săvârșire care conduce la producerea unui anumit rezultat: de exemplu la omor, art. 174 C. pen., *uciderea*, indiferent că este atinsă prin împușcare, strangulare, înjunghiere, otrăvire ș.a.m.d.; la ofensa adusă unor însemne, art. 236 C. pen., *orice manifestare prin care se exprimă dispreț pentru însemnele României* etc.).

Clasificarea interesează, deoarece la infracțiunile în formă închisă, producerea rezultatului indezirabil altfel decât prin intermediul elementului material descris nu antrenează încadrarea

faptei concrete drept respectivul tip de infracțiune; pe când la infracțiunile în formă liberă, orice modalitate faptică prin care se atinge urmarea incriminată antrenează răspunderea penală, dacă s-a comis cu forma de vinovăție cerută de lege.

➤ După felul urmării imediate:

- a) **Infrațiuni de rezultat** (conform opiniei majoritare, denumirea este sinonimă cu aceea de „infrațiuni **materiale**”) – sunt infracțiunile la care urmarea imediată se manifestă sub forma unui rezultat concret, palpabil, a unei modificări material perceptibile în lumea înconjurătoare
- b) **Infrațiuni de pericol** (conform opiniei majoritare, denumirea este sinonimă cu aceea de „infrațiuni **formale**”) - sunt infracțiunile la care urmarea imediată nu se manifestă sub forma

unui rezultat concret, ci sub forma unei stări de pericolitate a anumitor valori sociale penalmente protejate (ultima care nu este subrezumat propriu-zis, deoarece urmarea cu posibilitatea producerii acestui rezultat, ca urmare a unei anumite conduite periculoase pe care a avut-o infractorul. În cadrul acestora, unii autori disting subgrupele: **infrațiuni de pericol concret** – la care urmarea pretinsă de lege este verificarea efectivă a apariției unei stări de pericol [de pildă, infracțiunea de „Neîndeplinire cu știință a îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă”, prev. la art. 274 alin. 1 C. pen.] – și **infrațiuni de pericol abstract** – la care existența stării de pericol nu trebuie probată în mod expres, ea rezultând din lege, ca o prezumție, în momentul dovedirii comiterii elementului material specific [cum ar fi „Exercitarea fără drept a unei profesii”, art. 281 C. pen.]. Tot în cadrul infracțiunilor de pericol unii autori mai disting și o categorie de **infrațiuni obstacol**, numite și infracțiuni **de pericol indirect**, a căror incriminare s-ar realiza de către legiuitor pentru a combate premisele unei fapte distincte, care ar crea un pericol direct pentru o anumită valoare socială esențială [de pildă, infracțiunea prevăzută în legătură cu circulația pe drumurile publice, referitoare la încredințarea conducerii unui autovehicul unei persoane care nu deține permis de conducere]).

[Potrivit unei opinii, este necesară efectuarea unei distincții între infracțiunile de rezultat – care ar avea conținutul indicat mai sus – și infracțiunile materiale – care ar reprezenta fapte ilicite penale care au un obiect material, urmarea tipică neexistând dacă nu se verifică o atingere substanțială a acestuia – și pe de altă parte, infracțiunile de pericol – cu sensul de mai sus – și cele formale – care ar fi infracțiuni la care nu există un obiect material, obiectul juridic fiind lezat altfel decât prin intermediul unei anumite entități materiale care să încorporeze obiectul juridic].

Clasificarea prezintă o mare importanță practică, deoarece în cazul infracțiunilor materiale, dacă fapta concretă nu verifică producerea rezultatului indicat de lege, sau acel rezultat nu întrunește cerințele formulate, fapta poate să se încadreze doar ca tentativă a acelei infracțiuni (dacă luăm în considerare ipoteza unei infracțiuni la care tentativa este posibilă și – totodată – relevantă penal), sau poate să nu aibă deloc relevanță penală. De asemenea, la aceste infracțiuni este necesară evidențierea legăturii de cauzalitate dintre elementul material și rezultat, în timp ce la infracțiunile formale legătura cauzală reiese, de regulă, în mod evident, din chiar materialitatea faptei – ex re – fiind prezumată de către legiuitor. Clasificarea mai prezintă interes și în raport de alte instituții ale dreptului penal, de ex. față de tentativă, căci la infracțiunile materiale poate exista, de principiu, atât o tentativă imperfectă, cât și una perfectă, pe când la infracțiunile de pericol, atunci când există, tentativa poate lua doar forma imperfectă.

➤ După un criteriu disputat de clasificare (există 3 opinii, corespunzătoare fiindu-le 3 sisteme de fundamentare a acestei clasificări):

- a) Infrațiuni **politice**
- b) Infrațiuni **de drept comun**

Un prim criteriu propus: criteriul obiectiv (după natura infracțiunii, după cum aceasta a fost creată

pentru a proteja valorile sociale în sfera dreptului politic (există destinații ale legiferatorului, care au statului). Un al doilea criteriu: criteriul subiectiv (pot fi infracțiuni politice, în principiu, orice infracțiuni de drept comun, dacă se comit dintr-un mobil sau într-un scop de natură politică).

Criteriul eclectic sau mixt (le combină pe primele două, recunoscând anumite infracțiuni ca politice prin natura lor și admitând că pot deveni, uneori, infracțiuni politice, anumite infracțiuni de drept comun, în funcție de particularitățile anumitor cazuri concrete).

În actualul drept român clasificarea nu prea prezintă importanță practică; despre infracțiuni politice se pomeniște doar în materia extrădării, putându-se refuza acordarea acesteia în situația unei atari infracțiuni.

➤ După stadiile atinse în desfășurarea formelor procesului infracțional:

a) Infracțiuni **tipice** (care ating momentul consumării – apariției urmărilor, rezultatului, ulterior

desfășurării elementului material și se opresc aici) (încetează anterior consumării: tentativa; actele de pregătire relevante penal). Nu pot exista sub forma aceasta infracțiunile cu execuție promptă, infracțiunile omisive, infracțiunile de obicei, infracțiunile culpoase, infracțiunile praeterintenționate simple, forma continuată de comitere a unei infracțiuni.

c) Infracțiuni **atipice mai mult ca perfecte** (nu se opresc odată cu momentul consumării, ci continuă până la un moment subsecvent – al epuizării; acestea sunt infracțiunile cu durată de desfășurare în timp)

Clasificarea este uzitată în legislația, teoria și practica noastră judiciară, cu implicații concrete multiple!

➤ După momentul atingerii formei tipice (momentul consumării):

a) Infracțiuni **de moment - momentane, instantanee** - (consumarea are loc la un imediat

consecutiv derulării elementului material și *iter criminis* se oprește în acest punct, nemaiavând loc o prelungire în timp a comiterii elementului material ori o amplificare a rezultatului dincolo de consumare). În cadrul infracțiunilor de moment se poate distinge o subcategorie specifică, a infracțiunilor **de executare promptă**, distincte de **infracțiunile cu execuție lentă** (la infracțiunile cu execuție promptă, actul de conduită, elementul material, nu este – prin natura sa – susceptibil de fracționare și nu prezintă, practic, evoluție în timp, rațiune pentru care odată efectuat / odată adoptată respectiva conduită, fapta se și consumă [distingerea acestei subclasificări este importantă în legătură cu tentativa, căci aceste infracțiuni nu mai lasă loc acesteia; ele fie se săvârșesc în formă consumată, fie nu există deloc – din punct de vedere al relevanței penale]). Tot în cadrul infracțiunilor de moment se poate distinge și subcategoria infracțiunilor **de consumare anticipată** (acestea sunt infracțiuni la care, potrivit normei de incriminare, reprezintă modalități de consumare conduse, atitudini concrete care, în esența lor, reprezintă stadii atipice ale comiterii respectivului tip de faptă – corespunzătoare tentativei sau actelor de pregătire – dar pe care legiuitorul le transformă în poziția lor naturală față de procesul producerii rezultatului, ridicându-le la rangul de manifestări consumative ale faptei; de ex., infracțiunea de luare de mită – art. 254 C. pen. – se consumă și atunci când un funcționar primește efectiv, într-un anumit scop specific expres indicat, bani sau alte foloase, dar și atunci când doar le pretinde, sau acceptă ori nu respinge promisiunea remiterii viitoare a unor asemenea bunuri [de asemenea, la aceste infracțiuni tentativa nu este posibilă, nu în mod natural, ci datorită artificiului legal care a transformat actele tentate în modalități echivalente de consumare]).

b) Infracțiuni **cu durată de desfășurare în timp** (după atingerea consumării, urmarea – însoțită sau nu și de derularea elementului material – se amplifică până la un moment final ulterior, cel al epuizării): infracțiuni continue; continuate; de obicei; progresive.

Clasificarea este de actualitate și prezintă importanță practică în dreptul nostru!

➤

a) După structurarea conținutului constitutiv (structură pe verticală):

b) Infracțiuni în **conținut calificat (agravat)**

c) Infracțiuni în **conținut atenuat** (conform unei opinii, atât infracțiunile de la pct. b. cât și cele de la pct. c. ar fi infracțiuni în conținut calificat, cu subgrupele: agravat și atenuat).

Clasificarea prezintă interes practic în dreptul nostru penal (de pildă, pentru corecta încadrare juridică a faptei și identificarea pedepsei legale corecte etc.)

➤ După modul de configurare paralelă (pe orizontală) al elementelor conținutului constitutiv cu aceeași valoare juridică (după caz: de bază sau calificat ori atenuat):

a) Infracțiuni **cu un conținut unic** (potrivit normei de incriminare, există o unică modalitate sub care se configurează elementele conținutului constitutiv)

b) Infracțiuni **cu un conținut alternativ** (potrivit prescripției legale, conținutul constitutiv de un anumit fel, după caz: de bază, agravat sau atenuat – al unei infracțiuni, se poate manifesta sub diferite modalități faptice alternative, echivalente ca valoare juridică; oricare dintre acestea ar primi verificarea faptei concret săvârșite – în oricare dintre ele s-ar realiza încadrarea juridică – infracțiunea respectivă ar exista în acea formă – de bază, ori agravată sau atenuată – iar dacă s-ar comite concret fapte corespunzătoare mai multor conținuturi alternative ale aceleiași infracțiuni, se va reține o unitate, iar nu o pluralitate infracțională. De exemplu, infracțiunea de delapidare – art. 215¹ C. pen. – se poate săvârși, după caz, atât prin însușirea, cât și prin traficul sau folosirea bunurilor administrate sau gestionate de funcționarul subiect activ).

c) (Unii autori disting și o a treia variantă, denumită ad-hoc „**Infracțiuni cu conținuturi alternative**”, distinctă de clasificarea de la pct. b. Aceste infracțiuni ar fi acelea la care, în texte distincte de lege – fie în alineate sau puncte ori la litere separate, în cadrul aceluiași articol, fie chiar în articole distincte – sunt descrise activități infracționale cu grad de pericol social abstract

evaluat distinct – evidențiat în limitele eterogene, neunitare, ale pedepselor legale – care sunt, practic, activități infracționale de sine-stătătoare, prin intermediul cărora se poate aduce atingere în modalități faptice diferite și lipsite de echivalență juridică în privința pericolozității abstracte, aceleiași valori sociale, motiv pentru care sunt regrupate sub aceeași denumire marginală – *nomen juris*; acestea își mențin, însă, autonomia infracțională, astfel încât, dacă în aceeași împrejurare se comit fapte corespunzătoare mai multor dintre aceste „conținuturi alternative”, se vor reține în concurs atâtea infracțiuni câte conținuturi au fost evidențiate, fără a mai opera absorbția lor într-un conținut infracțional unic [De exemplu, sub denumirea marginală „Nerespectarea hotărârilor judecătorești”, art. 271 C. pen. incriminează mai multe activități distincte, autonome, care prin tipare faptice distincte și deosebite ca semnificație juridică – ca intensitate a gradului de pericol social abstract – ating aceeași valoare socială, activitatea de înfăptuire a justiției, lezând relațiile sociale prin care se tinde la asigurarea afirmării autorității hotărârilor judecătorești].

Clasificarea prezintă interes practic în dreptul nostru penal, producând consecințe în legătură cu o serie de instituții (de exemplu: participația penală; unitatea și pluralitatea de infracțiuni etc.)

➤ După sfera subiecților:

a) **Infracțiuni comune, obișnuite, cu subiect general, necircumstanțiat, care pot fi comise de către oricine și care pot fi săvârșite asupra oricui** (unii autori le numesc „infracțiuni cu subiect pasiv indeterminat”, caz în care este necesar a nu se face confuzie față de infracțiunile la care nu există subiect pasiv direct, nemijlocit)

b) **Infracțiuni proprii, cu subiect activ calificat, special**, (legea solicită o anumită calitate specială subiectului activ, ca element constitutiv al conținutului infracțiunii, după caz, pe forma de bază, ori pe aceea calificată, agravată, sau atenuată; neîndeplinirea calității de către subiectul activ duce la imposibilitatea reținerii acelei încadrări juridice, cu urmarea – după caz – a reținerii unei alte forme a aceleiași infracțiuni, sau a unei alte infracțiuni, ori a niciunei infracțiuni).

¹ De la care infracțiunea de delapidare (art. 215 C. pen.), sau aceea de capitulare (art. 338 C. pen.), ori

c) **Infracțiuni cu subiect pasiv special, calificat**, denumite de unii autori și „infracțiuni cu subiect pasiv determinat”, în sensul de determinat legal ca având o anumită calitate (legea

solicită o anumită calitate specifică subiectului pasiv nemijlocit, victimei). De exemplu, infracțiunea de atentat care pune în pericol siguranța statului (art. 160 C. pen.), sau ultrajul (art. 239 C. pen.), ori seducția (art. 199 C. pen.) etc.

[Există și infracțiuni lipsite de subiect pasiv nemijlocit, determinat, fapte la care nu se poate opera cu noțiunea de *victimă*, subiectul pasiv fiind indeterminat, atât din punct de vedere legal, cât și pe caz concret (de regulă, acestea sunt infracțiunile de pericol, în special cele de pericol abstract – de exemplu, conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană având în sânge o îmbibare alcoolică care depășește limita legală; profanarea de morminte etc.)].

Clasificarea prezintă importanță practică, deoarece la infracțiunile cu subiect special, determinat,

lipsește calitatea prezentată de lege în infracțiune (de exemplu, faptul că legea impune calificarea faptei într-un alt text incriminator, fie lipsa completă a corespondenței dintre manifestarea concretă și orice normă legală, așadar imposibilitatea calificării faptei ca reprezentând vreo infracțiune)

➤ După cum infracțiunea se poate săvârși sau nu în coautorat:

a) **Infracțiuni care pot fi comise nemijlocit de către mai multe persoane împreună**

b) **Infracțiuni care se comit *in persona propria*, cu autor exclusiv unic** (nu pot fi săvârșite nemijlocit decât de către o singură persoană, fapta fiind strâns legată de individualitatea subiectului activ – de exemplu: nedenunțarea unor infracțiuni, art. 262 C. pen., obligația denunțării fiind una cu caracter personal; prostituția, art. 328 C. pen. etc.)

➤ După numărul subiecților activi necesari și suficienți pentru comiterea infracțiunii:

a) **Infracțiuni care pot fi săvârșite de către o singură persoană**, numite și **infracțiuni unilaterale** (în cazul acestora, este posibilă pluralitatea de subiecți activi, dar aceasta se manifestă în mod conjunctural, pe caz concret, fără a reprezenta o condiție de existență a infracțiunii, motiv pentru care se numește – atunci când apare – pluralitate ocazională, cunoscută și sub numele de *participație penală* – ale cărei forme sunt: coautoratul, complicitatea și instigarea)

b) **Infracțiuni bilaterale sau plurale, care nu pot fi comise decât de către mai multe persoane**, fie prin natura lor – **pluralitate naturală de făptuitori** (de exemplu infracțiunea de incest, art. 203 C. pen., sau bigamia, art. 303 C. pen.) – fie prin modul în care a conceput legiuitorul incriminarea – **pluralitate constituită de făptuitori** (de pildă, infracțiunea de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, art. 323 C. pen.)

➤ După formele de manifestare ale unității de infracțiune:

a) **Unitate naturală** – unitatea faptei este concretă, naturală, firească, impunându-se legiuitorului și derivă din unitatea laturii obiective și a celei subiective. În mod tradițional, sunt indicate drept forme ale unității naturale de infracțiune: **infracțiunea simplă, infracțiunea continuă și infracțiunea deviata** (cu privire la aceasta din urmă, în doctrină există controversă referitor la indicarea sa drept formă a unității de infracțiuni sau a pluralității de infracțiuni).

b) **Unitatea legală** – unitatea faptei este datorată dispozițiilor legale, în realitatea concretă existând o pluralitate faptică, fie datorită configurației laturii obiective, fie a celei subiective, fie ambelor. Sunt indicate drept forme ale unității legale de infracțiune: **infracțiunea continuată, infracțiunea complexă, infracțiunea de obicei, infracțiunea progresivă.**

➤ După sediul normativ al normelor de incriminare, distingem:

a) **Infracțiuni prevăzute în partea specială a Codului penal**, numite și **infracțiuni de**

drept comun

b) **Infracțiuni prevăzute în legi penale speciale** (de pildă, infracțiunile descrise în legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, sau

incriminările din legea nr. 78 din 8 mai 2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, ori cele cuprinse în legea nr. 143 din 26 iulie 2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, precum și infracțiunile reglementate prin legea nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane ș.a.m.d.)

c) **Infracțiuni prevăzute în legi extrapenale (nepenale), care cuprind și unele dispoziții penale** (spre exemplu, faptele incriminate prin dispozițiile legii nr. 3 din 22 februarie 2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, sau acelea cuprinse în ordonanța de urgență a Guvernului nr. 55 din 30 aprilie 2002 privind regimul de deținere a câinilor periculoși

272 din 21 iunie 2004 privind protecția prin protejarea drepturilor copilului ș.a.m.d.) și în legea nr.

➤ După obiectul lor juridic, infracțiunile sunt grupate în tipuri și subtipuri în partea specială a Codului penal: de ex., **infracțiuni contra siguranței statului** (Titlul I, art. 155-361); **infracțiuni contra persoanei** (Titlul II, art. 174-207), cu subgrupele *infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății, infracțiuni contra libertății, infracțiuni privitoare la viața sexuală, infracțiuni contra demnității*; **infracțiuni contra patrimoniului** (Titlul III, art. 208-222) ș.a.m.d.

➤ După un criteriu procedural, respectiv modul în care se poate desfășura acțiunea penală împotriva infractorului, infracțiunile pot fi clasificate în:

a) **Infracțiuni care se urmăresc din oficiu** (acestea reprezintă regula în materie, potrivit principiului caracteristic procesului penal român – principiul oficialității). În cazul acestor infracțiuni, indiferent de modalitatea concretă în care s-a realizat sesizarea organelor specifice implicate în activitatea de tragere la răspundere penală (plângere, denunț, autodenunțare, autosesizare), raportul juridic penal de conflict va fi analizat și soluționat din oficiu, fără a fi necesară vreo manifestare expresă de voință din partea vreunei persoane sau organ.

b) **Infracțiuni care nu se urmăresc din oficiu.** Acestea sunt fie infracțiunile pentru a căror reprimare legea cere expres o *manifestare de voință din partea persoanei vătămate*, prin formularea unei **plângeri prealabile**, fie acelea la care se solicită *existența unei autorizări sau avizări din partea anumitor organe sau entități* expres indicate de lege (de exemplu, *autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*, necesară pentru aplicarea legii penale române în temeiul principiului realității – art. 5 C. pen.; sau *sesizarea organelor competente ale căilor ferate*, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale în cazul comiterii unor infracțiuni contra siguranței circulației pe căile ferate – art. 278 C. pen. etc.).

➤ După un alt criteriu indicat în legea de procedură, anume specificul descoperirii infracțiunii, apare clasificarea în:

a) **Infracțiuni flagrante** (acestea sunt infracțiunile descoperite fie în chiar momentul săvârșirii, fie la un moment imediat ulterior comiterii lor, precum și acelea la care infractorul a fost prins la scurt timp după săvârșire, fiind urmărit de către persoana vătămată, martori sau de „strigătul public”, sau fiind surprins aproape de locul comiterii infracțiunii cu arme, instrumente sau orice alte obiecte de natură a-l presupune participant la acea infracțiune – art. 465 C. proc. pen.).

b) **Infracțiuni neflagrante**